

แนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ
กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

GUIDELINES FOR COLLABORATIVE NETWORKS OF EDUCATION
MANAGEMENT FOR SPECIAL EDUCATION CENTER NETWORK GROUP 9
UNDER SPECIAL EDUCATION BUREAU

Received: May 7, 2024

Revised: August 24, 2024

Accepted: September 4, 2024

จิรารัตน์ วงศ์โยธา^{1*} บุญฤทธิ เพ็ชรวิศิษฐ์²

Jirarat Wongyotha^{1*} Bunyarit Petwisit²

^{1,2} มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย, ประเทศไทย

^{1,2} Khon Kaen University, Nongkhai Campus, Thailand

* Corresponding author, E-mail:jirarat.w@kkumail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ 2) ศึกษาแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.857 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดเรียงอันดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอโดยวิธีการพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าระดับสภาพที่เป็นจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายด้านทุกด้าน โดยความต้องการจำเป็นในการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา องค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ลำดับที่ 1 ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่าย (PNI_{Modified} = 0.281) ลำดับที่ 2 ได้แก่ ด้านการประเมินผลและการปรับปรุงงาน (PNI_{Modified} = 0.276) และลำดับที่ 3 ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างศักยภาพเครือข่าย (PNI_{Modified} = 0.267) ผลการศึกษาแนวการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา พบว่าประกอบไปด้วยแนวทางที่สำคัญดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ได้แก่ การสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของเครือข่าย โดยการสร้างวิสัยทัศน์ของเครือข่ายร่วมกัน มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและส่งเสริมให้เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาและการส่งต่อเด็กที่มารับบริการไปยังโรงเรียนเรียนรวม หรือโรงเรียนเฉพาะความพิการ และการติดตามความก้าวหน้าและการบริหารทรัพยากรร่วมกัน 2)

ด้านการเสริมสร้างศักยภาพเครือข่าย ได้แก่ การพัฒนาความเชี่ยวชาญของบุคลากรด้านเทคนิคการสอน และนวัตกรรมใหม่ในการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบนิเทศภายใน การส่งเสริมให้ครูเก่งให้พัฒนาเพื่อน ครูด้านการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นวัตกรรมและประสบการณ์ ความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการแบบองค์รวม 3) ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ได้แก่ การเปิดโอกาสและส่งเสริมให้เครือข่ายร่วมเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานและปรึกษาหารือ เพื่อแก้ปัญหาร่วมกับหน่วยงานเครือข่ายเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนเป็นรายกรณี (Case Conference) อย่างเป็นกัลยาณมิตรและได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน 4) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์และสื่อสาร ได้แก่ การพัฒนาร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งด้านความรู้ ทักษะที่จำเป็นเพื่อสร้างความเชี่ยวชาญให้ครู การระดมทุน การส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อจัดเก็บสารสนเทศของเด็กพิการ และการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจและการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษา 5) ด้านการประเมินผลและการปรับปรุงงาน ได้แก่ การร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่ายส่งเสริมระบบนิเทศภายใน การนิเทศ ติดตาม การประเมินผลโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อติดตามความก้าวหน้าของเครือข่ายความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การบริหารเครือข่ายความร่วมมือ

ABSTRACT

The objectives of this research are to 1) study the actual conditions and desired conditions of the educational cooperation network of special education centers 2) study the management guidelines for the educational cooperation network. This research study is descriptive research divided into 2 phases. Phase 1 was the collection of quantitative data using a questionnaire. The reliability of the questionnaire was 0.857. Data analysis was carried out. with statistical values, frequency, percentage, mean, standard deviation and arrange the importance of essential needs. Phase 2: Qualitative research by analyzing data from interviews with experts. Data were analyzed using content analysis. and presented by means of description. The research results found that Current condition of the management of the cooperation network in education management Overall it is at a high level. and overall desirable conditions are at the highest level from the results of data analysis, it was found that the actual condition level was on average lower than the desired condition level in every aspect. with the necessary needs in managing the network of cooperation in education management, etc. Elements with the greatest need No. 1 includes network participation (PNI Modified = 0.281), No. 2 includes evaluation and work improvement (PNI Modified = 0.276), and No. 3 includes

network capacity building (PNI Modified = 0.267). Results of the study of guidelines for managing collaborative networks in education management. It was found that it consisted of the following important guidelines: 1) Shared vision, including creating awareness of the importance of networks by creating a shared network vision. clear goals are set and networks are encouraged to participate in planning. To develop education and refer children receiving services to inclusive schools or schools for disability and monitoring progress and managing resources together. 2) Development of Networking Capability includes developing the expertise of teaching technical personnel. and new innovations in teaching and learning through the internal supervision system Encouraging talented teachers to develop fellow teachers in new teaching methods and to exchange knowledge, innovations, and successful experiences in holistically developing the potential of children with disabilities. 3) Participation of the network includes giving opportunities and encouraging the network to become advisors and give advice on operations and consult to solve problems together with network agencies to solve individual student problems. Case (Case Conference) in a friendly manner and exchange experiences with each other. 4) Interaction and communication, including development with network schools in resource management in terms of knowledge Necessary skills to create expertise for teachers, fundraising, promotion, and development of information technology systems. To store information on children with disabilities and provide morale and building and sustaining relationships with parent network agencies to create cooperation in education. 5) Evaluation and work improvement include cooperation with network agencies to promote the internal supervision system, supervision, monitoring, and evaluation by experts to continuously monitor the progress of the cooperation network.

Keywords: necessity, Collaborative network management

บทนำ

การศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้ มีคุณธรรม การศึกษาที่มีคุณภาพเป็นการส่งเสริมความรู้และทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตและมั่งคั่ง ร่ำรวย สอดคล้องกับความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่

2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เน้นถึงคนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งได้กำหนดสิทธิความเสมอภาคของคนพิการไว้อย่างชัดเจนในหลายมาตรา เช่น มาตรา 71 ที่บัญญัติว่ารัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำการดังกล่าว รวมถึงมาตรา 27 ที่บัญญัติว่ามาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพ ได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส และมาตรา 54 สรุปความสำคัญไว้ว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพ จากที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าการศึกษาเพื่อพัฒนาคนพิการเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะทำให้เด็กพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเด็กพิการได้รับสิทธิ ความเสมอภาค และโอกาสทางการศึกษาที่สมควรได้รับและมีคุณภาพ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และชุมชนที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและผลักดันให้บรรลุตามเป้าหมายให้คุณภาพสูงยิ่งขึ้น การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานทั้งในด้านการบริหารจัดการและการเรียนการสอน การเป็นเครือข่ายร่วมมือกันในการปฏิบัติงานร่วมกันจึงเป็นการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายในการจัดการศึกษา ชลวาลย์ สิงหาทอง (2563) กล่าวว่า เครือข่าย (Network) หมายถึง การประสานงานหรือร่วมกันทำกิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาหรือสนอง ความต้องการในเรื่องนั้น ๆ โดยยึดหลักการทำงานร่วมกันบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน มีอิสระ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และเคารพซึ่งกันและกัน มากกว่าการเชื่อฟังและปฏิบัติตามผู้มีอำนาจสั่งการ สอดคล้องกับขจรวรรณ ภูขจร (2564) สรุปความหมายของเครือข่าย หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มที่มีการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ภายใต้เป้าหมายที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีโครงสร้างของความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ร่วมกันแลกเปลี่ยน และการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารที่ทำให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมนำไปสู่ความสำเร็จร่วมกัน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาสมีความจำเป็น เพราะคนพิการส่วนมากยังไม่มีความพร้อม ทั้งด้านร่างกาย และความรู้ ต้องพึ่งผู้นำและองค์กรที่เกี่ยวข้อง การสร้างเครือข่าย การทำงานจะเป็นกลไกที่จะเสริมสร้างศักยภาพการทำงานขององค์กรเพื่อคนพิการให้เข้มแข็งในหลายด้าน ด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ขององค์กรที่มีจุดแข็งและขีดความสามารถที่แตกต่างกัน การร่วมมือดังกล่าวจะส่งผลถึงอำนาจต่อรอง การพิทักษ์สิทธิ และการผลักดันนโยบาย

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาจะเป็นกลไกที่จะเสริมสร้างศักยภาพการทำงานขององค์กรเพื่อคนพิการให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ในลักษณะของชุมชนการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้เครือข่ายมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือกันเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการ ซึ่งจะทำให้เด็กได้รับการดูแลและพัฒนาอย่างครบถ้วนตามความคาดหวังของผู้ปกครอง นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทำให้ผู้ปกครองมีเจตคติที่สร้างสรรค์ต่อการพัฒนาศักยภาพของเด็กด้วยตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเป็นวิถีชีวิตที่เด็กพิการคุ้นเคยและจะนำไปสู่การพัฒนาคนพิการอื่น ๆ ในชุมชนต่อไป การได้รับความช่วยเหลือจากเครือข่ายความร่วมมือเชื่อว่าจะทำให้คนพิการได้รับโอกาสและสิทธิทางการศึกษาเพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการให้ดียิ่งขึ้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2545)

ศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้ระบุดิถีทัศน์และพันธกิจที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาภายใต้การบริหารงานของผู้บริหารที่สอดคล้องกับการบริหารเครือข่ายความร่วมมือ โดยมีแนวทางให้คนพิการและเด็กด้อยโอกาส เข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม ทั้งถึงและมีคุณภาพ ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และจากผลการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด/เขต เครือข่ายที่ 9 ที่ผ่านมา ในรายงานการประเมินตนเอง ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดหนองคาย พบว่า ผลการดำเนินงานมีความเชื่อมโยงของเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการประสานงานเครือข่ายความร่วมมือด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ชุมชน หน่วยงาน และภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กพิการด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลาย ที่สถานศึกษากำหนดซึ่งสอดคล้องกับ กลยุทธ์ที่ 1 ในการเพิ่มสิทธิและโอกาสทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการ และเชื่อมโยงกับเอกลักษณ์ของสถานศึกษาว่า บริการเด่น เน้นประสานเครือข่าย (รายงานการประเมินตนเอง ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดหนองคาย 2565) และจากข้อเสนอแนะจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.) พบว่า สถานศึกษามีแนวทางการเยี่ยมบ้าน หรือกิจกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้เรียนโดยชุมชนเป็นฐาน (Community-based Rehabilitation : CBR) โดยมีนักสหวิชาชีพและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในแต่ละพื้นที่ร่วมกัน เพื่อให้เห็นถึงผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการสะท้อนกลับการดำเนินงานของ สถานศึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และสถานศึกษาวarnaเสนอข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ทั้งทางเว็บไซต์ หรือ Facebook ของสถานศึกษา ไลน์กลุ่มผู้ปกครอง เพื่อแจ้งผลการดำเนินงาน อีกทั้งสถานศึกษาดูแลพัฒนาการจิตสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ เช่น การซ่อมแซม บำรุงรักษาอาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติการเรียนการสอน ที่ถูก สุขลักษณะ บรรยากาศในห้องเรียนและสภาพแวดล้อม

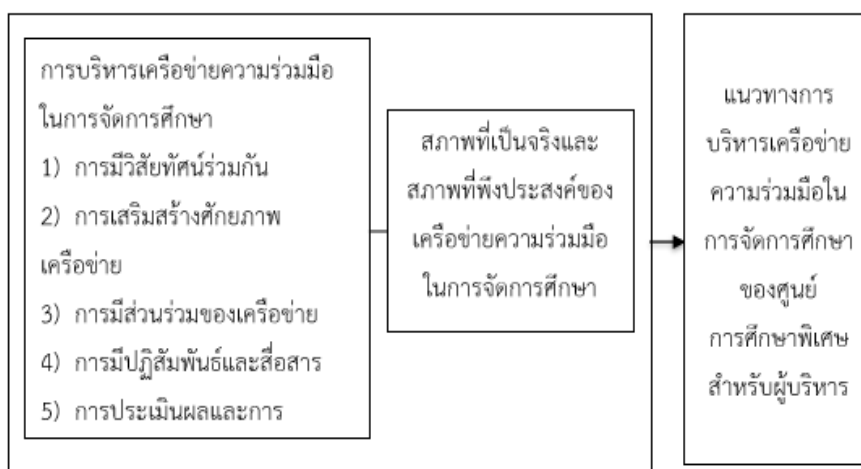
ภายในเชื้อต่อการเรียนรู้ ควรมีการระบุนำเสนอผลการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้เกี่ยวข้องรับทราบ เช่นการประชุมผู้ปกครอง ครู คณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น (รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก : ผลการประเมิน SAR ภายใต้สถานการณ์ COVID - 19 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ, 2565) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารการศึกษามีหน้าที่สำคัญในการเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียน อย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดในอนาคตเกี่ยวกับการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา และนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ในการกำหนดแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะเป็ประโยชน์สำหรับผู้บริหารนำไปใช้ในการวางแผนดำเนินงาน การกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ในการส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพันธกิจและเป้าหมายของศูนย์การศึกษาพิเศษต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระยะเวลาที่ 1 ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และเพื่อกำหนดองค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยผู้วิจัยมีวิธีการ ดังนี้ 1) ศึกษาหลักการแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ 3) สร้างกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ 4) จัดทำแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 คือ ผู้บริหารและครูในศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 572 คน (กลุ่มบริหารงานบุคคล สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2566)

1.1.2 กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 230 คน ซึ่งมีขั้นตอนในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนของประชากรโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก จากผู้บริหารและครูในศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 จำนวน 9 แห่ง ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ศูนย์การศึกษาพิเศษ	จำนวนบุคลากร (คน)	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
	ผู้บริหารและครู	ผู้บริหารและครู
ศูนย์การศึกษาพิเศษเขต 9 จังหวัดขอนแก่น	155	64
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดหนองคาย	32	15
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี	73	30
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดหนองบัวลำภู	36	16
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเลย	42	16

ศูนย์การศึกษาพิเศษ	จำนวนบุคลากร (คน)	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
	ผู้บริหารและครู	ผู้บริหารและครู
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดบึงกาฬ	38	15
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมหาสารคาม	76	29
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์	64	24
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสกลนคร	56	21
รวม	572	230

1.2 ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

- 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน
- 2) การเสริมสร้างศักยภาพเครือข่าย
- 3) การมีส่วนร่วมของเครือข่าย
- 4) การมีปฏิสัมพันธ์และสื่อสาร
- 5) การประเมินผลและการปรับปรุงงาน

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้คือแบบสอบถามระดับและความต้องการจำเป็นของเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1.3.1 ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Check List) ซึ่งประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน วุฒิการศึกษา หน่วยงานที่สังกัด

1.3.2 ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่พึงประสงค์ของเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ ลิเคิ์ท โดยทุกข้อจะมีคำตอบแบบตอบสนองคู่ (Dual-Response Format) หรือ 2 สภาพ คือ ระดับของสภาพจริงที่เป็นอยู่ของเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และระดับของสภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

1.3.3 ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นแบบปลายเปิด (Opened Questionnaire)

1.4 ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือด้วยตนเอง เก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีการดำเนินการดังนี้

1.4.1 วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1.4.2 นำเสนอองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.4.3 จัดทำแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ตามองค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1.4.4 นำเสนอร่างแบบสอบถามระดับและความต้องการจำเป็นของเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ในวันที่ 11 มกราคม 2567

1.4.5 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยง (Reliability)

1.4.6 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม และจัดทำแบบสอบถามเพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย

1.5 การหาคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีวิธีการดังนี้

1.5.1 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

1.5.1.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

1.5.1.2 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.5.1.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่าน ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญงานบริหารการศึกษา จำนวน 3 ท่าน และเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีผลงานวิจัยและนวัตกรรมทางด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และพิจารณาความเหมาะสมของแบบสอบถาม หลังจากนั้นนำผลการ

ประเมินมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ผลการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

1.5.1.4 ผู้วิจัยนำผลการพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าความตรงเชิงเนื้อหารายข้อ โดยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550) พิจารณาข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับหรือมากกว่า 0.5 ขึ้นไป จึงจะถือว่ามีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้ ซึ่งจากการคำนวณค่า IOC ของแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า ทุกข้อคำถามของแบบสอบถามมีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 จึงสามารถสรุปได้ แบบสอบถามระดับและความต้องการจำเป็นของเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีความตรงเชิงเนื้อหา

1.5.2 การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยคณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยโดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจสอบวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความเที่ยง (Reliability coefficients) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยแบบสอบถามต้องมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง ((Reliability) ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดว่าค่าที่เหมาะสมควรอยู่ 0.6 ขึ้นไป โดยได้ปรับปรุงเครื่องมือจากผลการทดลองเพื่อสร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเป็น รายด้านและทั้งฉบับเท่ากับ 0.857

1.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.6.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะสหวิทยาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น ส่งถึงศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพ ศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 9 แห่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม และขอให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 9 แห่ง ส่งแบบสอบถามกลับมาทางไปรษณีย์ทั้งหมด 230 ชุด ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามครบทั้ง 230 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

1.6.2 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามกลับมาอย่างเป็นระบบ และตรวจสอบความสมบูรณ์ในแต่ละชุด และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

1.7 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

นำข้อมูลที่รวบรวมได้ไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยมีรายละเอียดดังนี้
ข้อมูลตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ข้อมูลตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ซึ่งลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเกิร์ต (Likert scale) (สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

1) การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การแปลผลค่าเฉลี่ยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

4.51 – 5.00 หมายถึง	มีสภาพที่เป็นจริงหรือสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50 หมายถึง	มีสภาพที่เป็นจริงหรือสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50 หมายถึง	มีสภาพที่เป็นจริงหรือสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ ปานกลาง
1.51 – 2.50 หมายถึง	มีสภาพที่เป็นจริงหรือสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ น้อย
1.00 – 1.50 หมายถึง	มีสภาพที่เป็นจริงหรือสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) การจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากความต้องการจำเป็นมากไปหาน้อย ใช้วิธี Priority Need Index (PNI_{Modified}) ซึ่งเป็นดัชนีการจัดการเรียงลำดับความสำคัญของสภาพที่พึงประสงค์หาผลต่างของสภาพที่เป็นจริงและหารด้วยค่าสภาพที่เป็นจริงเพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนจะนำมาจัดอันดับความสำคัญของสภาพที่พึงประสงค์ (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

1.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.8.1 สถิติในการหาคุณภาพของเครื่องมือ แบบสอบถาม เพื่อให้นำไปใช้ในการพัฒนาเครื่องมือและการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และหาค่าคุณภาพของเครื่องมือ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

1.8.2 สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.8.3 สถิติที่ใช้จัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น จากความต้องการจำเป็นมากไปหาน้อย ใช้วิธี Priority Need Index (PNI_{Modified}) ซึ่งเป็นดัชนีการจัดการเรียงลำดับความสำคัญของความคาดหวังหาผลต่างของสภาพที่เป็นจริงและหารด้วยค่าสภาพที่เป็นจริงเพื่อถ่วง น้ำหนักก่อนจะนำมาจัดอันดับความสำคัญความคาดหวัง (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

2. ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบที่ได้จากระยะที่ 1 มาสรุปเพื่อร่วมกำหนดประเด็นข้อคำถามโดยเรียงลำดับความสำคัญตามค่าความต้องการจำเป็น (PNI Modified) และนำมากำหนด (ร่าง) แนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยสร้างคู่มือการแบบสัมภาษณ์ เพื่อจะนำไปใช้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังรายละเอียด ดังนี้

2.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารและครู จำนวน 4 คน ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา มีประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป ในตำแหน่งผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ จำนวน 3 คน

ครูผู้สอนที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษสูงกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และมีประสบการณ์การสอนอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 1 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดงานวิจัยในครั้งนี้

2.3 การสร้างเครื่องมือ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่ผู้วิจัยได้ขอค้นพบในระยะที่ 1 มาสร้างประเด็นคำถามเพื่อหาแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.3.1 การหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

2.3.1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดการวิจัยและสรุปประเด็นข้อค้นพบจากผลการศึกษาในระยะที่ 1

2.3.1.2 กำหนดโครงสร้างคำถาม โดยจัดลำดับความคาดหวังตามลำดับที่ต้องการส่งเสริมมากที่สุดมาใช้ในการสัมภาษณ์

2.3.1.3 ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามโครงสร้างคำถามที่กำหนด

2.3.1.4 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากคณะสภวิทยากรมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อขอความอนุเคราะห์จากกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ โดยจัดแบ่งรูปแบบการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (Individual Interview)

2.4.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ตามวัน เวลา สถานที่ที่นัดหมาย ซึ่งผู้วิจัยแนะนำตัวเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์และขออนุญาตบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์

2.4.3 ดำเนินการเก็บข้อมูลในรูปแบบการจดบันทึก และได้รับอนุญาตให้บันทึกเสียง และบันทึกภาพจากผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ เพื่อให้มั่นใจว่าที่รวบรวมได้มีความถูกต้อง ผู้วิจัยได้สรุปและทวนคำถาม คำตอบก่อนสิ้นสุดการสัมภาษณ์แต่ละคน

2.4.5 ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต การตรวจสอบเอกสาร และการถอดบทสัมภาษณ์จากการบันทึกเสียง พร้อมรวบรวมข้อมูลและสรุปผลการสัมภาษณ์ในแต่ละคน

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล คือนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) วิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอโดยการบรรยายความเรียง (Descriptive Presentation)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์สภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ที่สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย โดยสอบถาม ตำแหน่ง เพศ อายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งปัจจุบัน ระดับการศึกษา และหน่วยงานศูนย์การศึกษาพิเศษที่สังกัด รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	ความถี่ (n=230)	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
1.1) ผู้บริหารโรงเรียน	17	7.40
1.2) ครูผู้สอน	213	92.60
2. เพศ		
2.1) ชาย	72	31.30
2.2) หญิง	158	68.70
3. อายุ		
3.1) อายุต่ำกว่า 30 ปี	60	26.10
3.2) อายุ 31 - 40 ปี	114	49.60
3.3) อายุ 41 - 50	42	18.30
3.4) อายุ 51 ปีขึ้นไป	14	6.10
4. ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ ในตำแหน่งปัจจุบัน		
4.1) 1 - 5 ปี	130	56.50
4.2) 6 - 10 ปี	55	23.90
4.3) 11 - 15 ปี	24	10.40
4.4) มากกว่า 15 ปี ขึ้นไป	21	9.10

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	ความถี่ (n=230)	ร้อยละ
5. ระดับการศึกษา		
5.1) ปริญญาตรี	170	73.90
5.2) ปริญญาโท	60	26.10
5.3) ปริญญาเอก	-	-
รวม	230	100

จากตาราง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 230 คน ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 92.60 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.70 มีระหว่างอายุ 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.60 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งปัจจุบัน 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.50 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 73.90

1.2 ผลการศึกษาศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 230 คน โดยจำแนกแต่ละด้านตามกรอบแนวคิดการวิจัย 5 ด้าน โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูล (PNI) ผลปรากฏดังในตารางที่ 3

ตาราง 3 แสดงสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในภาพรวม

การบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	3.84	0.85	มาก	4.82	0.40	มากที่สุด	0.256	5
2. ด้านการเสริมสร้างศักยภาพเครือข่าย	3.82	0.89	มาก	4.84	0.39	มากที่สุด	0.267	3
3. ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่าย	3.76	0.89	มาก	4.82	0.40	มากที่สุด	0.281	1
4. ด้านการมีปฏิสัมพันธ์และสื่อสาร	3.86	0.85	มาก	4.85	0.36	มากที่สุด	0.258	4
5. ด้านการประเมินผลและการปรับปรุงงาน	3.82	0.89	มาก	4.87	0.35	มากที่สุด	0.276	2
รวม	3.82	0.87	มาก	4.84	0.38	มากที่สุด	-	-

จากตาราง พบว่าสภาพที่เป็นจริงของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.82$) และสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ($\bar{X} = 4.84$)

ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในภาพรวมพบว่า ค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.281 ถึง 0.256 โดยเรียงลำดับค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุด-ต่ำสุด ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ด้านการประเมินผลและการปรับปรุงงาน ด้านการเสริมสร้างศักยภาพเครือข่าย ด้านการมีปฏิสัมพันธ์และสื่อสาร และ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน

1.3 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์ การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิเคราะห์สารสนเทศในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 ซึ่งเป็น สารสนเทศเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัด การศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 3 คน และครู จำนวน 1 คน โดยนำผลการ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามมากำหนดประเด็นการสัมภาษณ์เพื่อใช้ร่างแนวทางการบริหารเครือข่าย ความร่วมมือในการจัดการศึกษา จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปประเด็นประเด็นสำคัญแนวทางการ บริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา ซึ่งเรียงลำดับตามค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่าย 2) ด้านการประเมินผลและการปรับปรุงงาน 3) ด้านการเสริมสร้าง ศักยภาพเครือข่าย 4) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์และสื่อสาร และ 5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ควรมีการ ดำเนินการดังต่อไปนี้

1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของ เครือข่าย โดยการสร้างวิสัยทัศน์ของเครือข่ายร่วมกัน โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และส่งเสริมให้ เครือข่าย เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาและการส่งต่อเด็กที่มาใช้บริการไป ยังโรงเรียนเรียนรวม หรือโรงเรียนเฉพาะความพิการและ การติดตามความก้าวหน้าและการบริหาร ทรัพยากรร่วมกัน

2) ด้านการเสริมสร้างศักยภาพเครือข่าย ผู้บริหารควรพัฒนาความเชี่ยวชาญของบุคลากร ด้านเทคนิคการสอน และนวัตกรรมใหม่ในการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบนิเทศภายใน โดยส่งเสริมให้ ครูเก่งให้พัฒนาเพื่อนครูด้านการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นวัตกรรมและ ประสบการณ์ความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการแบบองค์รวม

3) ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ผู้บริหารควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้เครือข่ายร่วมเป็นที่ ปรีกษาและให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานและปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหาพร้อมกับหน่วยงานเครือข่ายเพื่อ แก้ปัญหาผู้เรียนเป็นรายกรณี (Case Conference) อย่างเป็นกัลยาณมิตรและได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน

4) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์และสื่อสาร ผู้บริหารควรพัฒนาร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งด้านความรู้ ทักษะที่จำเป็นเพื่อสร้างความเชี่ยวชาญให้ครู การระดมทุน การส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดเก็บสารสนเทศของเด็กพิการ และการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานเครือข่าย ผู้ปกครองเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษา

5) ด้านการประเมินผลและการปรับปรุงงาน ผู้บริหารร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่ายส่งเสริมระบบนิเทศภายใน รวมถึงการนิเทศ ติดตาม การประเมินโดยประสานผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นตัวแทนจากโรงเรียนเครือข่ายหรือหน่วยงานภายนอกให้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อติดตามความก้าวหน้าของเครือข่ายความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง

การอภิปรายผล

1) สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่าย 9 มีการจัดประชุมวิชาการให้สมาชิกเครือข่ายได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ มีกิจกรรมประชุมสัมมนา ร่วมกันเกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายทั้งภายใน ภายนอก รวมถึงร่วมกันพัฒนาและสร้างปฏิสัมพันธ์ของเครือข่ายความร่วมมือ และมีการจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิระศักดิ์ สร้อยคำ (2561) ที่ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน เอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการติดต่อสื่อสาร เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง โรงเรียนในเครือข่ายผ่านกิจกรรมหลากหลายและต่อเนื่อง ซึ่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อาจดำเนินการอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้นั้นทำให้เกิดการพัฒนาการดำเนินงานทางวิชาการของเครือข่าย มีการติดต่อสื่อสารกันในเครือข่ายเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน สามารถประสานงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ อีกทั้งการติดต่อสื่อสารที่เป็นแบบสองทาง (Two-way Communication) ทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย และการสื่อสารมีความสม่ำเสมอรวดเร็วและใช้ช่องทางในการสื่อสารที่เหมาะสม

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ พิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านพบว่า ด้านการประเมินผลและการปรับปรุงงาน มีค่าเฉลี่ย สูงสุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่าย 9 มีการแก้ไขปรับปรุงและอุปสรรคต่อเครือข่ายความร่วมมือระหว่างศูนย์การศึกษา พิเศษกับหน่วยงานองค์กรอื่น อีกทั้งมีการ

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อติดตามประเมินประสิทธิภาพของเครือข่าย และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนางาน ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยที่พบว่า การศึกษากลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผลและการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของเครือข่าย ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสื่อสาร มีสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการอยู่ระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงความคาดหวังในการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด (หวนใจ เวียงยี่ง, 2564)

ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่าย มีลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่าย 9 ต้องมีการบริหารจัดการและจัดสรร ผลประโยชน์ รวมถึงมีการบริหารทรัพยากรร่วมกัน และร่วมมือกันในการบริหารจัดการและรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ของสมาชิกเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยที่พบว่า กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กพิการ เป็นจุดอ่อนของการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (สุบิน ประสบบัว, 2562) ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษควรนำหน่วยงานเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาศักยภาพเด็กที่มารับบริการ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและหน่วยงานเครือข่าย ควรเร่งส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้สมาชิกในเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้เกิดการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำอย่างเข้มแข็ง ก่อให้เกิดผลดีต่อการขับเคลื่อนองค์กรหรือเครือข่าย รวมถึงมีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อติดตามประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มีการติดตามประเมินผล สะท้อนผลการใช้หลักสูตร รวมถึงมีการส่งเสริมสนับสนุนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคร่วมกัน (กรีช ธีรางศุ และอำนาจ ชนะวงศ์, 2563)

ส่วนการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดในการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา ด้านที่มีค่า PNI_{Modified} ต่ำสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน เนื่องจาก สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์กรภาครัฐที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ที่มีบทบาทอำนาจหน้าที่รวบรวม ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล และประสานการจัดทำข้อเสนอนโยบายและแผนการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาสที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ มีการแบ่งโครงสร้างของส่วนราชการออกเป็นโรงเรียนการศึกษาพิเศษ โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด โดยมีกลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 ที่มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน คือ เป็น

ศูนย์กลางการให้บริการทางการศึกษาสำหรับคนพิการที่ได้มาตรฐาน มีบุคลากรมืออาชีพมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีเครือข่ายการจัดการศึกษาที่หลากหลาย และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานและภาคีเครือข่ายการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียน เพื่อร่วมกันส่งเสริมการจัดการศึกษา และพัฒนาเด็กพิการให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคลจึงทำให้เป็นจุดแข็งของ การบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9

2.2 แนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 ผู้วิจัยได้นำสารสนเทศจากการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและ สภาพที่พึงประสงค์จากข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่น และเรียงลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) ขององค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา เพื่อนำมากำหนดแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือฯ ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมและเป็นไปได้โดยการสัมภาษณ์ร่วมกับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาที่คัดเลือกโดยใช้เกณฑ์แบบเจาะจง (Purposive sampling) สามารถสรุปแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 ดังนี้

1) ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ผู้บริหารควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้เครือข่าย เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาและการส่งต่อเด็กที่มาใช้บริการไปยังโรงเรียนเรียนรวม หรือโรงเรียนเฉพาะความพิการและ การติดตามความก้าวหน้าและการบริหารทรัพยากรร่วมกัน

2) ด้านการประเมินผลและการปรับปรุงงาน ผู้บริหารร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่ายส่งเสริมระบบนิเทศภายใน รวมถึงการนิเทศ ติดตาม การประเมิน เพื่อการวางแผนการส่งต่อผู้เรียน และการเสริมสร้างความพร้อมของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กพิการ

3) ด้านการเสริมสร้างศักยภาพเครือข่าย ผู้บริหารควรพัฒนาความเชี่ยวชาญของบุคลากรด้านเทคนิคการสอน และนวัตกรรมใหม่ในการจัดการเรียนการสอนผ่านกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้เด็กพิการสามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ และได้รับบริการทางการแพทย์ หรือด้านอื่น ๆ เพื่อการพัฒนาผู้เรียน

4) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์และสื่อสาร ผู้บริหารควรพัฒนาร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งด้านความรู้ ทักษะที่จำเป็นเพื่อสร้างความเชี่ยวชาญให้ครู การระดมทุน การส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดเก็บสารสนเทศของเด็กพิการ และการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานเครือข่าย ผู้ปกครองเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษา

5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของเครือข่าย โดยการสร้างวิสัยทัศน์ของเครือข่ายร่วมกัน โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อการปฏิบัติงาน และการให้โอกาสครูได้เสนอความคิดเห็น และรับฟังข้อเสนอแนะต่าง ๆ

จากข้อค้นพบข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาของไทยในปัจจุบัน ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายจากภาครัฐ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ คือการมีส่วนร่วมของสถาบันศาสนา ชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น องค์กรเอกชน และผู้ประกอบการ เข้ามามีบทบาทในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่ขาดทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2560-2564) ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้อย่างชัดเจนว่า “คนพิการเข้าถึงสิทธิได้จริง ดำรงชีวิตอิสระ ในสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างยั่งยืน” และได้กำหนดยุทธศาสตร์แห่งความเท่าเทียม EQUAL (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2560) ในการขับเคลื่อนทิศทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการสู่การปฏิบัติ โดยการส่งเสริมการบูรณาการเครือข่ายด้านคนพิการและสร้างการมีส่วนร่วมทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในรูปแบบกลไกประชารัฐ และรูปแบบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดจนเชื่อมโยงการให้บริการด้านคนพิการอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเข้มแข็งและพลังในการขับเคลื่อนเครือข่ายการดำเนินงานด้านคนพิการ (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2560) สอดคล้องกับ ปิยะภรณ์ พลเยี่ยม (2565) ที่ศึกษาแนวทางการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือ พบว่า ควรส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดเก็บสารสนเทศของเด็กพิการที่จำเป็นต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม การมุ่งสร้างความเชี่ยวชาญให้ครู การส่งเสริมและพัฒนาการทำงานร่วมกับหน่วยงานเครือข่าย ผ่านกระบวนการกำหนดนโยบาย และกลยุทธ์ รวมทั้งการส่งเสริมความร่วมมือของหน่วยงานเครือข่าย ในการนิเทศ ติดตาม สะท้อนผลการให้บริการต่างๆ ในการจัดการศึกษา และผลการวิจัยของ สุดารัตน์ แก้วสมบัติ (2563) ที่เสนอแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน โดยการแสวงหาแนวร่วม และเสริมสร้างความสัมพันธ์ โดยมีการวางแผนในการเป้าหมาย และความต้องการร่วมกัน เน้นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอนร่วมกันและสร้างการยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสร้างพันธมิตรทางวิชาการที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับบทสรุปกับสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “สถานศึกษาควรเสริมสร้างศักยภาพเครือข่าย มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะหน่วยงานทุกหน่วยงานนั้น กำลังคนก็มีความสำคัญในการบริหารงานที่จะขับเคลื่อนงานต่างๆ ควรพัฒนาความเชี่ยวชาญของบุคลากรด้านเทคนิคการสอน และนวัตกรรมใหม่ในการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบนิเทศภายใน โดยส่งเสริมให้ครูเก่งให้พัฒนาเพื่อนครูด้านการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นวัตกรรมและประสบการณ์ความสำเร็จ

ในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการแบบองค์รวม” (การสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษา คนที่ 1, 7 มีนาคม 2567) รวมถึง ยังสอดคล้องกับ สุบิน ประสพบัว (2560) ที่เสนอกลยุทธ์ด้านเพิ่มขีดความสามารถของการดำเนินงานด้วยระบบเทคโนโลยี สารสนเทศและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมสนับสนุนการนำระบบเทคโนโลยี สารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการสื่อสารและการปฏิบัติงานโดยออกแบบระบบเทคโนโลยี สารสนเทศร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือเพื่อให้สอดคล้องตามความต้องการและมี ให้ทุกองค์การในสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือมีการนำระบบไอซีทีที่ทันสมัยมาใช้ในสำนักงาน มีโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันที่ใช้ในการบริหารจัดการฐานข้อมูลคนพิการร่วมกันและมีระบบเครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกัน สอดคล้องกับบทสรุปกับสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของเครือข่าย ซึ่งผู้บริหารและครูทั้งภายในและภายนอกเครือข่ายภายในสถานศึกษาควรมีการบริหารทรัพยากรร่วมกัน ซึ่งทรัพยากรในที่นี้ไม่ได้หมายถึงเงินทุนเท่านั้น แต่ยังหมายถึงความรวมไปถึงคุณภาพของสมาชิก และวิธีการจัดการแบบมีส่วนร่วมเทคโนโลยีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารข้อมูลในการจัดการศึกษา และร่วมเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานรวมถึงปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหาพร้อมกับหน่วยงานเครือข่ายเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนเป็นรายกรณี (Case Conference) อย่างเป็นกัลยาณมิตรและได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน” (การสัมภาษณ์ ครู, 22 มีนาคม 2567)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยพบว่าสภาพและความต้องการจำเป็นในการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายควรได้รับการพัฒนาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานยิ่งขึ้น ดังนั้นศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่ายที่ 9 ควรจัดทำนโยบายการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานศึกษาโดยพัฒนาระบบการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กพิเศษโดยครูนิเทศจากโรงเรียนเครือข่าย การส่งเสริมครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อสร้างนวัตกรรม และการจัดงบประมาณสนับสนุนครูในการทำวิจัยเพื่อนำเสนอผลงานในเวทีระดับชาติและนานาชาติ

2. การศึกษาครั้งนี้ได้ค้นพบแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 ดังนั้น ศูนย์ฯ ควรนำแนวทางนี้ไปเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยอื่นที่เกี่ยวข้อง และมีบริบทใกล้เคียงกันนำไปใช้เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการโดยใช้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำแนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 สู่อการปฏิบัติจริงในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ในสถานศึกษาเพื่อให้

ได้แนวทางการปฏิบัติที่ดี (Good Practice) เกิดประโยชน์สำหรับสถานศึกษาอื่นนำไปใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

2. ควรนำองค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาทั้ง 5 ด้าน ไปศึกษา ต่อโดยการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) เพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารจัดการ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

บรรณานุกรม

- กรีซ ธีรางศุ และ อำนาจ ชนะวงศ์. (2563). *แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสำหรับ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 24 กาฬสินธุ์*. ปรินญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545). *การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่การปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย.
- ขจรวรรณ ภูษาจร (2564). *รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ภาษาจีนในโรงเรียนเอกชน*. วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- คณะกรรมการการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคน พิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคน พิการ.
- จิระศักดิ์ สร้อยคำ. (2561). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน เอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ*. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชา การบริหารและพัฒนาการศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชัชวาลย์ สิงหาทอง. (2563). *การพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือของสถานศึกษา ด้านวิชาการของกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. *Journal of Modern Learning Development*. 5(1), 231-45.
- ปิยะภรณ์ พลเยี่ยม. (2565). *แนวทางการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือใน ศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (2542) และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดหนองคาย. (2565). *รายงานการประเมินตนเองศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดหนองคาย*. ค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2564, จาก

[http://specialnongkhai.net/specialweb/index.php?module=index&id=1&visited#module=sar2565&1652189958692.](http://specialnongkhai.net/specialweb/index.php?module=index&id=1&visited#module=sar2565&1652189958692)

สุดารัตน์ แก้วสมบัติ. (2563). แนวทางการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุบิน ประสพบัว. (2562). กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2565). รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก : ผลการประเมิน SAR ภายใต้สถานการณ์ COVID - 19 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ. ศูนย์การศึกษาพิเศษ.

หวนใจ เวียงยี่ง. (2564). กลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.